



Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. X. Matrimonium invalidè contractum propter metum, non efficitur
validum per copulam, ex eodem metu subsequutam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

omnino illum irritans; sed expressè decernit, eum valere ut sponsalia. Afferatur etiam aliquis textus, in quo statuitur Matrimonium metu extortum valere ut sponsalia, & veritas se ipsa erit manifesta. Tunc igitur iuramentum habet vim efficiendi contractum validum meliori modo, quo potest valere; quando jus non resistit contractui, siue quando aliquo modo potest valere. Jam autem Matrimonium coactum neque ut sponsalia potest valere; quia metus utrumque contractum, juxta plurimorum sententiam, irritat.

480.
Iuramentum solvendi usuras non confirmat contractum.

Quantum ad iuramentum solvendi usuras, nec istud confirmat contractum, qui jure naturæ invalidus est; obligat tamen ad solutionem usuræ; quia illa solutio non est contra bonos mores naturales, & res soluta statim potest repeti, neque ulli jus resistit hujusmodi solutioni, quamvis concedat actionem repetendi, quod solutum fuerit. At verò in nostro casu, quamvis etiam non sit contra bonos mores naturales contrahere Matrimonium; equidem jus resistit illi Matrimonio, & non contravenire illi Matrimonio est contra bonos mores naturales, ut supra ostensum fuit.

Denique deficit hæc aliqua conditio, quæ subintelligitur in ipso contractu, & per consequens, etiam in iuramento apposito: sicut dum quis juravit sponsalia, si sponsa postmodum fornicetur, non obligant sponsalia; neque iuramentum appositum, quamvis id posset servari absque peccato; quia à principio subintellecta fuit illa conditio, nisi fuerit fornicata, ut patet ex alibi dictis, & est clarè decisum in jure, cap. *Quemadmodum*, de Jurejurando; ergo similiter in casu nostro non obligat iuramentum; quia habuit tacitam illam conditionem, si consensus liber & spontaneus sit. At verò in iuramento usurarum, nulla similis conditio subintelligitur.

Accedit: quòd impletio iuramenti in nostro casu, si ita intelligatur, ut libero consensu debeat contrahere, involvat damnum, aut irreparabile, aut difficillimè reparabile; quoniam impletio illius est, contrahere validum Matrimonium, quod ex se est vinculum indissolubile, & multò majoris momenti, quàm dare pecunias usurario, quas traditas, continuò potest repetere.

481.
Occurritur objectioni. Dicastillo.

Nec refert; si dicas, posse petere relaxationem iuramenti; id enim (inquit Dicastillo disp. 4. n. 137.) per accidens omnino est, comparatione obligationis; neque enim idèò dicendum est, iuramentum prædictum habere vim obligandi, quia potest relaxari. Unde, supposito quòd impletio ipsius inducat damnum irreparabile, propter Matrimonii indissolubilitatem, simul etiam apparet esse contra bonum commune Reip. cui maxime nocent Matrimonia coacta, ut ex se

patet, propter infelices exitus, quos solent habere talia Matrimonia. Ideò sicut ex contractibus vergentes in damnum boni communis non valent, etiam superveniat iuramentum, eo ipso quòd propter bonum commune irritantur, quando in ejusmodi damnum vergit eorum impletio, ita ut iuramentum per se obliget, idem ob eandem rationem in hoc contractu videtur dictandum, & hoc est, quod vult Sanchez DD. ab ipso rejati. Hæc ille. De copulationum redibit sermo, ubi de sponsalibus iuratis.

Impræsentiarum quero; an subterfugiat Matrimonium non confirmetur, sed si idem efficiatur, per copulam subterfugiat. Responso erit

CONCLUSIO X.
Matrimonium invalidè contractum propter metum, non citur validum per copulam, et eodem metu subsistentiam.

Loquor de copula, habita effectui maritali; nam si affectu fornicationis per se manifestum est, siue sit habitus ex metu, si spontaneè, cessante metu, Matrimonium præteritum nullas prorsus vires recipere manere invalidum, sicut prius erit Matrimonium à principio invalidum. Et interni consensus per similitudinem non convalescit; quippe talis copula signum consensus conjugalitatis, non requiritur, ut possit prius Matrimonium ratificare; siquidem debet supponere prioris consensus, qui absque dolo esse conjugalitatis, jam autem animus matrimonii omnino repugnat affectui conjugalitatis, ergo indubitatum est.

Uti etiam, per copulam, spontaneè tam animo conjugalitatis, prius Matrimonium ratificari, eo modo, quo ostendimus hanc Concluf. 5. per talem copulam, si ratum sint, posse primò Matrimonium contractum tantum per copulam, sed etiam per copulam nam cohabitationem, & alia signa, de quibus egimus loco mox citato; quæ non ita validetur prius Matrimonium, quam non contrahatur, maxime post. Talem tamen, ubi illud receptum est, si peribit testibus impedimentum metus era legitimum; nam ibi oportet utrumque contractum liberum de novo exprimere coram iudice, & testibus. Quid autem faciendum sit, quando impedimentum erat ipsis inconcivum commodius alio loco dicitur.

Et sanè de diutina cohabitatione habet expressum textum in jure Canonico, cap. *Alia*.

Ad id, de Sponsalib. ubi sic lego: Ad id, quod per tuas literas intrinsece, de quadam parochiana tua, quam tuus viricus cuiusdam Teutonico matrimonialiter copularit; Taliter respondemus, quod quamvis undecim annos habens ab initio in vita fuisset et tradita et renitens: tamen quia postmodum per annum et dimidium sibi cohabitans, consensisse videtur, ad ipsam esse cogenda redire.

Notant autem Doctores; non esse necessariam habitationem anni & dimidii, quam hic textus exigere videtur; narrat enim facti contingentiam, dum ejus temporis habitationem ponderat. Unde dicunt, prudentis arbitrio definiendum esse hoc tempus, qui considerabit fugiendi opportunitatem, habitationisque moram; quia cum tempus lege non presiniatur, iudicis arbitrio definiendum relinquatur, cap. De causis, de Offic. deleg. ibi: Si tale fuerit negotium, quod certa exinde pena in Canonibus exprimitur, eandem infligas: alioquin ipsos pro delicti qualitate, & causa, secundum tuum arbitrium punire procures. Et l. i. ff. de Jure deliber. ibi: Cum dicit tempus, nec adicit diem, sine dubio ostendit, esse in jus dicentis potestatem, quem diem praestituar.

Porro hoc intelligitur (inquit Sanchez supra disputat, 18. num. 6. cum Aliis, quos citat) quando sumus in dubio, an potuerit fugere; nam quando constat de spontanea cohabitatione, quia data opportunitate illic & incontinenti non fugit, factis est momentanea cohabitatio. Hoc tamen prudenter accipiendum est; & moraliter modo, non enim est necessarium (ut ibidem dicit Sanchez & Alii, ab ipso citati) ne cohabitans censetur spontaneus, ut statim mathematico modo fugam arripiat, sed arbitrio prudentis, ut probat l. 105. ff. de Solut. Quod dicimus in eo herede, qui fideiussori restatoris id, quod ante aditam hereditatem solvitur est, debere statim solvere, cum aliquo scilicet temperamento temporis intelligendum est; nec enim cum sacco adire debet.

Hac autem exiguntur quoad praesumptionem in foro externo accipiendam. Nam in foro conscientiae nulla temporis habitatio, postquam metuendi causa cessavit, ratificabit Matrimonium, si non adfuit animus illud ratificandi. Praesumetur autem in foro exteriori ratificasse ex dicta habitatione.

Rogat aliquis; ecquod signum spontaneae copulae aut cohabitationis? Respondeo; oportet, ut omnino cessaverit timoris causa, & nullum aliud prorsus sit impedimentum reclamandi; nullaque alia

possit esse causa istius actus exterioris, quam approbatio contractus, per metum celebrati. Siquidem durante causa metus, durat metus. Durat autem metus causa, dum durat subjectio timorem incipientis; ut si iudex metum inferat, dum durat officium; si tyrannus, dum durat tyrannis; si vir dum durat Matrimonium. Sic Gloss. cap. de His quae vi, verbo: Postmodum, ibi: Et sic postmodum, id est, post mortem viri: & ita planum est, quia vivente viro metus mortis durare intelligitur: quod ex eo colligitur, quia ante mortem mariti non fuit causa exire.

Deinde; sicuti communi calculo DD. non censetur ratificare suam Professionem invalidam, qui etiam post quinquennium non reclamat, si non possit reclamare, quia ignorat invaliditatem, vel non potest commode, propter quaedam impedimenta; pari certe ratione non censetur ratificare Matrimonium, alioquin invalidum, eo quod non reclamet, quando non potest reclamare; quia ignorat invaliditatem, aut certe propter quaedam impedimenta, non potest commode reclamare.

Denique, ex cap. Debitores, de Jurajurando, jurans solvere usuras, potest, facta solutione eas repetere, quasi non sponte solverit; quia videlicet conjectura est; quod solverit metu perjurii incurrendi. Hinc inferitur (inquit Sanchez supra num. 10.) minus bene Gloss. cap. Ad audientiam, verb. Ad resignationem, de His quae vi, dixisse, purgari metum, quoties aliquis sponte solvit, quod juramento per metum promiserat. Dicendum enim est, non purgari; cum enim subit conjectura solutionis, metu perjurii incurrendi, factae, non praesumitur spontanea solutio. Hac ille.

Quaeris a me, quid ergo requiratur, ut praesumatur tali casu spontanea solutio? Respondeo: quod obtemperata dispensatione five relaxatione juramenti, in solutione non intercesserit alius metus: Et forte sic posset intelligi dicta Glossa, quae sic sonat: Nota, quod licet metus intervenisset in praestatione juramenti vel alicujus promissionis, si postmodum in resignatione vel solutione non intercesserit metus, quia sponte (id est, sublata causa metus, & relaxato jam juramento) postea renuntiavit vel solvit, non potest repetere; proxima enim violentiae turpitudinis causa sublata est. C. eod. l. 2. ff. de Condi. ob tur. cau. Si ob turpem causam, & supra eod. Perlatum, in fin.

Itaque oportet constare ex sufficientibus indicibus seu signis, quod illa cohabitatio vel copula fuerit omnino libera, aliis

486.

Jurans solvere usuras, potest facta solutione eas repetere.

487.

Quid requiratur, ut censetur spontanea solutio.

præsumitur eodem metu extorta, quæ non efficit validum prius Matrimonium, ut docet hæc Conclusio, quam tenet Sanchez supra num. 15. tanquam probabilior, citans pro ea quàm plurimos DD. tam Theologos, quàm Jurisperitos.

488. Probatur Conclus.

Probatur autem; quia illa copula non ratificat, nisi ex eo, quod significet consensum conjugalem liberum jam & spontaneum; atqui copula eodem metu extorta, non significat actum conjugalem omninò liberum & spontaneum; ergo &c. Probatur Minor; quia nulla est ratio, quare illa copula magis significet talem consensum, quàm signum externum, quo primò ex metu Matrimonium fuit contractum.

Prima ratio oppositæ sententiæ.

Imò, inquis, ratio aliqua est; quia Matrimonium non irritatur, nisi metus cadat in constantem virum; sed metus, quo quis compellitur consummare prædictum Matrimonium, non potest esse cadens in virum constantem, nisi copula affectu maritali habeatur; cogeret enim ad peccatum mortale, quod repugnat constantiæ, cum accedat ad non suam. Ergo habetur copula animo maritali, & sic erit Matrimonium.

489. Secunda ratio.

Alia ratio est: quia Ecclesia præsumebat olim, dum quis post sponsalia accedebat ad sponsam, animum maritalem & consensum legitimum ad perficiendum verum Matrimonium, ut vitaret peccati mortalis præsumptionem; sed idem fornicationis peccatum resultat, si metu contrahens & consummans Matrimonium, non accedat animo maritali, & verum perficiat Matrimonium; ergo Ecclesia id præsumet, & consequenter, si ita res se habeat, ut verè accedat animo maritali, legitimum erit Matrimonium; aliàs Ecclesia malè pro Matrimonio præsumeret.

Tertia.

Tertia ratio addi potest: Quia lex Ecclesiæ, irritans Matrimonia coacta, est in metum passi favorem; sed illi noceret, si Matrimonium non confurgeret ex consummatione coacta; constringitur enim, aut pati corporis mortem non consummando, aut consummando admittere peccatum lethale: ergo dicendum est in hoc casu valere Matrimonium: Quod enim ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum. Reg. 61. de Regul. juris in 6. Et confirmatur: quilibet potest juri suo cedere; ergo metum passus juri suo cedens, poterit velle Matrimonium perficere, ut mortem culpamque lethalem evadat.

490.

Hæc sunt præcipua fundamenta oppo-

fitæ sententiæ, præter multa jura positiva, puta cap. 2. de eo qui duxit, ibi: Si coactus fueris, quod tanta vis eidem illata fuerit, quod non spontè in primam consenserit, nec potest præstitum juramentum ipsam carnaliter innovare. Ubi Gloss. verb. Cognoverit; Quod si fecerit, antequam contraheret, cum cuncta, consensisse videtur.

Deinde cap. Insuper, 4. Qui Matrimonium, post in fine, ibi: Sic postquam legitime tempore accedente, semel etiam copula carnali consenserit &c. Ubi Gloss. verb. Copula carnali, inquit: Ex quo enim copula carnali consensit, omnis violentia sublata intelligitur, & Matrimonium tenet.

Tertium jus, cap. Consultationi, de Sponsal. ibi: Mox à Sponsis conjugum ante carnis copulam subsecutur. Ubi Gloss. verb. Ante carnis copulam: Secus, conjugum si post, quia tunc consensisse videtur, ut quod postea in contrarium reclamant non valent dianur.

Denique adducitur cap. Ex litteris, de Despons. impub. ibi: Nec ad carnaliter accessum habuerit. Ubi Gloss. verb. Carnaliter, ait: Quod si fecerit, sicut presumetur consensisse. Igitur & hæc sententia satis probabilis est, teste Sanchez libro num. 13. in fine, & à Multis, quæ citat, docetur.

Interim Sanchez num. 18. pro nostra opinione respondet, quod quos textus intelligendos esse de sponsa spontanea.

Sed unde hoc probatur, cum illis intantantatis (ut sic loquar) manifestatio in istis textibus? Respondetur, insufficienter probari ex ratione, supra contra opinionem adducta, videlicet quia copula metu extorta, non est signum consensu matrimonialis.

Nam quod dicunt Adversarii tantummetum non cadere in constantem, negat Sanchez supra, dicens: non ad hunc effectum (scilicet irritandi Matrimonium) solum attendit jus, sed etiam verbum comminatum, ita grave sit, ut tollat spontaneam voluntatem in contrahenti, illumque pavere merito faciat. Et secundò respondetur; estò dicamus, non esse metum cadentem in virum constantem, nisi ipse eligat Matrimonium, & accedat affectu conjugali; at etiam dicitur hæc electione, & accessu, non esse Matrimonium; quia prior metus, quo contractum est Matrimonium, qui erit cadens in virum constantem, adhuc durat immò est auctus. Hæc ille.

Itaque secundum Sanchez, potest quæ inconstanter agere ex metu, cadente in virum

BIBLIOTHECA SACRÆ PALÆSTRÆ

rum constantem. Quod etiam docet Coninck de Sacram. disp. 28. num. 28. ibi: Sequitur quarto: aliud esse, aliquem inconstantem in aliqua re agere, aliud verò id agere ex metu, non cadente in virum constantem; quia, qui, ne vivus comburatur, fidem negat, inconstantem agit: quis tamen neget, timorem illius horrendæ pœnæ cadere in virum constantem, cùm videamus Christum similis supplicii metu concussus fuisse, licet eum constantissimè superarit?

Sequitur quintò; eum metum, quoad contractus irritandos, posse dici cadere in virum constantem, qui sufficit, ut talem impellat, ut vel in re magni momenti aliquid in vitus faciat (hic enim metus debet centeri gravis, cùm ille non possit ceteri ob levem rem moveri) aut quem ille cum difficultate superat, quando hoc opus est, ut majus malum evitet. Hactenus Coninck. Quis autem prudenter dubitare potest, an ille, cui incutitur metus mortis ad extorquendam copulam, cum difficultate eum superet, si malit potius mori, quam copulari?

Denique (ut bene notavit Sanchez supra num. 15.) si consummatio Matrimonii metu extorta, facit valere Matrimonium jam initum, & sine culpa consummantis; ergo metus tunc cadit in virum constantem, cùm prudenter eligat copulam mortis timore, & Matrimonium perficere, ne fornicetur. Si ergo timor ille est viri constantis, irritabit Matrimonium.

Ex his patet, quid respondendum sit ad secundam rationem Adversariorum; videlicet, Ecclesiam non presumere consensum matrimoniale, quamdiu permanet metus: quia cùm, eo permanente, non sit Matrimonium, minimè vitatur pœsumptio fornicationis, quæ olim vitabatur, quando post sponsalia copula erat spontanea.

Ad tertiam rationem Adversariorum, Respondet Sanchez supra num. 18. Eam legem non solum respicere utilitatem personæ particularis contrahentis, sed potissimum totius Reip. cujus maxime interest, ut Matrimonia sint libera; ne ex Matrimonio coacto dissensiones oriantur: quare non mirum, si aliquando in damnum privati contrahentis redundet. Undè Regula illa: *Quod ob gratiam &c.* intelligi debet, quando ob bonum privatum aliquid conceditur. Et per hoc patet ad confirmationem; potest enim quilibet cedere jure in favorem suum introducto; secus quando est in favorem boni communis. Hæc ille.

Patet in Clerico, qui non potest renuntiare privilegio clericali; sed etiam cum suo damno tenetur se sistere judici Ecclesiastico, eò quòd istud privilegium datum sit

in favorem publicum; non autem in gratiam hujus particularis personæ, ut habetur cap. *Si diligenti*, 12. de Foro competentis, Conclusione præcedenti allegato.

Et sanè si valerent Matrimonia consummata per copulam coactam, valdè malè proficuum esset libertati Matrimonii, & per consequens communi bono Reip. nec Ecclesia, aut potius Deus, qui instituit Matrimonium liberum, adhibuisset sufficiens remedium istis coactionibus; nam compellenti ad Matrimonium, facillimum esset, etiam ad consummationem cogere; & nata sunt sequi eadem inconvenientia ex Matrimonio metu inito & metu consummato, quæ ex eodem non consummato.

Eademque ratio militat in utroque Matrimonio, scilicet: *Cùm locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necesse est, ut ubi consensus cujusdam requiritur, coactionis materia repellatur: Matrimonium autem solo consensu contrahitur; & ubi de ipso quaeritur, plenà debet securitate ille gaudere, cujus est animus indagandus, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de invisitis solet nuptiis provenire.* Ita Alexander III. cap. 14. de Sponsalibus.

Quid autem refert, si ve per timorem verbis dicat, sibi placere, quod odit, si ve copula aut alio signo reali? Ergo ficti non valet Matrimonium, quando per timorem verbis dicit, sibi placere quod odit; ita etiam non valet Matrimonium, quando id dicit copula aut alio signo reali, putà, cohabitatione &c. non enim per illam copulam aufertur, aut minuitur metus, sed potius augetur, cùm metui, illato ad contrahendum, addatur novus ad consummandum.

Deus ergo vel Ecclesia, qui vel quæ irritavit, inhabilitando personas, Matrimonium contractum ex uno simplici metu, non etiam irritaverit Matrimonium, contractum quasi ex duplici metu? Planè irritavit.

Et hinc rarissimum est, quòd aliquis metu cogatur ad consummandum tale Matrimonium; cùm probè sciant cogentes, Matrimonium, equidem non subsistere. Sin autem quandoque talis coactio contingat, tunc coactus potius debet mori, quam Matrimonium consummare; nisi malit sequi oppositam sententiam, quæ etiam probabilis est; aut certè ex alio motivo liberè contrahat, v. g. propter pulchritudinem vel divitias, aut aliud motivum extrinsecum vel intrinsecum Matrimonii.

Sæpè quippe contingit, ut homo, malis quibusdam afflictus & metu perterritus ali-

495. Probatur Concl. ab inconveniènti.

C. 14. de Sponsal.

496. Confirmatur.

497. An qui cogitur metu ad consummandum Matr. invadit contractum ex metu, potius debeat mori.

qua consideret, quæ aliàs non considerasset, quæque iustè possunt ipsum movere ad aliquem actum faciendum, v. g. suscipiendum Baptismum, Pœnitentiam, aut aliud Sacramentum, quem actum aliàs non fecisset; ergo etiam, ut inest Matrimonium; ita ut metus solum sit occasio remota, non autem causa proxima illius contractûs; ut proinde tunc non tollat perfectam libertatem, ex jure Divino & humano requisitam; & per consequens, Matrimonium tunc subsistet, etiam durante metu ex parte cogentis, quando jam non movetur ex metu, quàmvis cogens id putet, sed liberè ex alia iusta causa.

498.
Negat Aversa, existimans eum cedere posse juri suo.

Sed audiamus quid de hac controversia sentiat Aversa de Matr. q. 4. sect. 6. Et quidem, inquit, satis durum apparet dicere, eum, cui metus incutitur, ad consummandum Matrimonium, metu contractum, constitui in tali discrimine, ut vel corporis, vel animæ mortem subire debeat; ut vel magnum damnum pati, vel mortale crimen committere debeat; nec possit sibi consulere, si velit, determinando verum & validum perficere Matrimonium, & sic evadere utrumque periculum & damnum.

Durum est dicere, decretum Ecclesiæ, quod utique latum est in favorem, gratiam & utilitatem ejus, cui metus incutitur, asserere illi potius tale detrimentum, ut eum neci vel peccato subjiciat, & non possit iis se subtrahere, volendo efficaciter perficere, ac re ipsa perficiendo validum Matrimonium, quod alioquin ex natura rei poterat. Cùm tamen Regula juris sit c. 61. de Reg. juris in 6. *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.* Et si dicatur, decretum illud Ecclesiæ fuisse latum ob utilitatem potius publicam, ne adhibeatur vis ad contrahenda Matrimonia, pariter dicetur, concernere utilitatem publicam, ne homines in illo discrimine & periculo implicentur.

Itaque vel is, cui per metum vis infertur ad contrahendum, & consummandum Matrimonium, putabat Matrimonium sic contractum valere, ac proinde licitum sibi esse id consummare: & in hoc casu verè non validatur Matrimonium per talem copulam, ut constat ex antedictis. Excusaturque talis à peccato, dum bonâ fide exercet copulam, putans suum Matrimonium esse validum. Vel scit Matrimonium metu contractum esse irritum, juxta dispositionem Ecclesiæ; & sic videtur posse cedere suo juri & favori, irritanti tale Matrimonium, & intendere adhuc validè contrahere, atque ita per hunc novum consensum convalidare Matrimonium, & consequenter licitè habere copulam.

Nec enim ita se habet decretum irritans Matrimonium metu contractum, sicut aliud irritans clam contractum, cui sanè nullatenus cedere potest, ubi promulgatum est vigenti Concilii. Hoc enim immediatè latum est intuitu ipsius Matrimonii, & intuitu Ecclesiæ, ut ei constare possit de omni Matrimonio. At illud latum fuit immediatè intuitu & favore personarum, ne metu cogentur ad contrahendum, licet mediatè & consequenter id redundet in publicam utilitatem, ne Matrimonia coacta contingant. Quare benè stare potest, ut quis contentus sit cedere huic favori, & eo non obstantè, intendat adhuc validè contrahere.

Unde illi Auctores, qui admittunt, infirmitatem esse probabilem, dicunt, possit illum, qui metum pateretur, etiam in tali casu necessitatis, & sic licitè habere copulam. Sed hinc peterem ab eis, num postquam censerent, verè Matrimonium esse irritum. Si enim id non censeant, præbeant bonam licentiam recedendi ab illo Matrimonio, novum aliud contrahendi: quare possunt illemet ab initio habere talem animum, exercendi pro tunc copulam, modo illa opinione; ac deinde non permanendi in illo conjugio, sed aliud ineundi. Quod certe non esset admittendum. Si autem censeant, illud primum Matrimonium manere per se copulam validatum: ergo censere debent opinionem non solum probabilem, sed veram: nec enim per solam opinionem reddi poterat validum, si revera non esset validum: verè ergo validatur Matrimonium per eam copulam, animo recedendi ab illa.

Ubi consequenter addendum est, non solum quando quis metu cogitur ad contrahendum, sed etiam ab initio, quando cogitur ad contractum, posse habere talem animum, intentionem cedendi suo juri & favori, non obstantè, validè contrahendi, & ex hoc valebit Matrimonium. Idque à fortiori constat: nam certè vis & metus non pertingunt ad cogendum illum, ut habeat talem animum in sua mente, sed suâ sponte & libertate illum haberet. Quod si ei vis inferretur, etiam diceret, se cedere juri suo, & intentionem validè contrahere, tunc non validetur Matrimonium per hujusmodi verba, sed metu extorta: nisi is adhuc alio actu rectè in mente intendat, non obstantè tali vi, validè contrahere, quod semper in sua spontanea voluntate manebit. Hucusque Aversa.

Verùm tota hæc doctrina per seipsum contrahitur, si cum Scoto dicamus: Matrimonium gravi metu extortum, non tantum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino naturali esse irritum; ita ut coactus, ex natura rei, id esse irritum.

Institutione Matrimonii, non possit validum Matrimonium contrahere ex metu, tamen si velit, eò quòd Matrimonium ex sui institutione requirat consensum perfectè liberum. Et hoc valde rationabiliter, ne alioquin passim contrahantur Matrimonia ex metu, cum infelici exitu, id est, cum perpetuà dissensione animorum, ubi tamen requiritur maxima consensus animorum, ad debite sustinenda onera Matrimonii. Enimvero, ut supra diximus, si homines scirent, per copulam coactam revalidari Matrimonium, tam facile cogenter ad copulam, quàm ad ipsum contractum, & sic haberent suum intentum; jam autem abstinent ab illa coactione, quia sciunt per eam non revalidari Matrimonium, adeoque minimè asssequi suum intentum.

Quàmvis ergo in raro casu posset cedere in bonum privatum contrahentis, quòd posset renuntiare suo favori; equidem generaliter, & per se loquendo, melius est, & bono communi, & bono privato, quòd nequeat renuntiare; sicut quàmvis hic & nunc posset expedire tam bono communi, quàm privato, quòd Pontifex dispenseret in Matrimonio consummato; equidem absolute in nullo casu potest dispensare, quia si in aliquo casu posset, facile homines fingerent sibi istum casum, & passim dissolverentur Matrimonia, non sine maximo incommodo tam privato, quàm communi.

Et consimiliter, licet ex Matrimonio, contracto sine Parocho, in casu particulari posset majus bonum commune sequi, quàm damnus; tamen lex illa etiam in illo casu obligat; quia licet ex illo particulari Matrimonio magnum bonum commune, & nullum damnus sequeretur; maximum tamen damnus commune sequeretur ex eo, quòd vel in hoc casu particulari posset Matrimonium sine Parocho validè fieri; quia fingerent sibi homines facile necessitatem, & sic multa Matrimonia manerent dubia & litigiosa.

Idem dico in presenti casu; si quilibet posset renuntiare illi favori, quando cogitur ad Matrimonium, quotidie fierent tales coactiones, & multa Matrimonia manerent dubia & litigiosa, cum de illa renuntiatione exterius non constet.

Et veluti nullum inconueniens est, quòd per legem irritantem Matrimonium clandestinum, aliquando homo constituatur in tali discrimine, ut vel corporis vel animæ mortem subire debeat; ut vel magnum damnus pati, vel mortale crimen committere debeat; ita etiam nullum inconueniens videri debet, quòd idem fiat per legem irritantem Matrimonium coactum; præsertim in sententia Scoti, quæ, ut statim dixi, existimat illud Matrimonium esse irritum jure Divino naturali, id est, jure Divino positivo, ab initio Angelis hominibusque inspirato, non in favorem hujus vel illius personæ particularis, sed ipsius statûs Matrimonialis, qui ut debite subsistat, requirit plenam securitatem, cui securitati, à Deo requisitæ, non potest privatus renuntiare. Nisi ergo ex alio motivo liberè velit consentire, vel debet mori, vel debet peccare.

Quinimo, cum etiam illud motivum sit, per se loquendo, intrinsecum, & per consequens Ecclesiæ non possit de eò constare, per se loquendo; non dubito, quin ipsa judicaret Matrimonium invalidum, quando alioquin sufficienter constaret de illato metu. Sed & credo, quòd in conscientia non valeret, ubi Matrimonium clandestinum non valet, cum nec Parochus, nec alii præsentis, possint testari de legitimo consensu, sed tantum de consensu ex metu, ut suppono. Nam si exterius coram Parocho & testibus diceret, se renuntiare suo favori, aut contrahere ex alio motivo, tunc tam in foro externo, quàm interno foret Matrimonium validum, saltem probabiliter. Quod sufficit, ut non posset iniire aliud Matrimonium, tamen, secundum aliam opinionem, prius Matrimonium non valeat; quia non licet variare sententiam probabilem, quam aliquis semel amplexus fuit, & juxta quam jam operatus est, quamdiu de ejus improbabilitate non constat, non licet, inquam, variare, quoties libera facultas variandi sententiam, resultat in præjudicium tertii, sicut hic indubie resultaret. Vide quæ de hac variatione diximus Disp. 4. Sect. 11. Conclusionem 5.

Sed nunquid quæ Matrimonii coacti, eadem est ratio sponsalium, ut & ipsa sint nulla, neque juramento confirmantur? Responsio erit

CONCLUSIO XI.

Sponsalia gravi metu extorta, fortè ipso jure valida, non confirmantur juramento.

Nolo hic disputare, an gravis metus tribuat jus resiliendi à sponsalibus ei, qui metum passus fuit: nam posse resiliire, unanimitè omnes concedunt; maxime, quando altera pars metum incussit; immo et si inscià altera parte, à tertio fuisset incussus, ut patet ex dictis supra de Matrimonio.

De quo ergo hic disputatur? An ipso jure sint irrita, saltem jure positivo, si non naturali seu Divino, ita ut ex eis non oriatur impedimentum publicæ honestatis. Quamquam & aliqui existiment, ut alibi vidimus, etiam non oriri hoc impedimentum, tamen

504. Vbi constaret de metu, Ecclesia judicaret Matrimonium invalidum.

505. Gravis metus tribuit jus resiliendi à sponsalibus.